

MOJMIŠ SVOBODA

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLBU OBORU VYSOKOŠKOLSKÉHO STUDIA

Volba povolání patří k nejvýznamnějším momentům životní cesty každého člověka. Společenský a individuální přístup k této problematice reprezentují objektivní potřeby, společnosti na jedné straně a subjektivní představy a zájmy na straně druhé. V průběhu procesu volby povolání je třeba oba zájmy sjednotit a snažit se odstraňovat konkrétní disproporce.

Psychologie věnuje již tradičně značnou pozornost profesionální orientaci pokud jde o žáky, končící základní školní docházku. To našlo svůj odraz i v institucionalizaci poradenské činnosti ve Střediscích pro volbu povolání, která jsou integrální součástí soustavy pedagogicko-psychologických poraden v celé republice. Volbě vysokoškolského studia již není věnováno tolik péče. Předpokládá se, že ve věku, v němž probíhají tyto rozhodovací procesy, jsou mladí lidé již vyspělejší a konkrétněji orientovanější. V mnoha případech navazuje vysokoškolské studium na specializaci středoškolskou, zejména u absolventů průmyslových či jiných odborných středních škol. Avšak jinak je tomu u studentů gymnázií, kteří si teprve nyní určují směr svého dalšího profesionálního zaměření.

Volba povolání není jednorázovým aktem, ale dlouhodobým procesem. Jak nastínila Klímová (1976), je profesionální vývoj člověka nedílnou součástí jeho celkového vývoje. Je jedinečným procesem, avšak v profesionálním vývoji jednotlivců se uplatňují i některé obecné znaky a tendence celospolečenské a skupinové povahy. Profesionální vývoj má procesuální charakter od raného věku až do odchodu na pracovní odpočinek. Má dvě základní období, a to přípravu k profesionální činnosti a vykonávání této činnosti.

Uvedme ještě pojem profesionální zralosti. Podle Rökusfalvyho (1967) je to takový stupeň rozvoje osobnosti

- kdy je žák schopen zvolit si vhodné povolání s ohledem na své osobní možnosti,
- který zaručuje alespoň minimální úspěch v odborném výcviku,
- kdy je žákova ambice přizpůsobit se svému povolání stálá.

Autor se, na základě výzkumu maďarské mládeže, domnívá, že zralost pro volbu povolání lze vysledovat až po pubertě, kdežto na konci základní školy je částečná a mozaikovitá. Projevy nezralosti pro volbu povolání

v našich podmínkách rozebral Bubelíni (1983). Tato nezralost se nejčastěji projevuje ve formě nerozhodnosti, o níž pojednal Kostolanský (1975).

Volbu povolání ovlivňuje řada faktorů, které bývají různým způsobem rozdělovány (viz např. Jirková 1983, Klímová 1974, Demčák 1983 aj.). K celospolečenským faktorům přiřazujeme např. přístupnost vzdělání, prestiž a přitažlivost konkrétní profese, systém profesionální orientace a poradenství a konečně profesionální informace. Ke skupinovým činitelům počítáme především rodinu, školu, přátele. Jejich vliv byl zkoumán a referován mj. Večerkovou (1980), Bubelínim (1983), Jirkovou (1983), Šulecem (1964). Mezi individuální faktory, ovlivňující volbu povolání, patří v první řadě schopnosti a zájmy žáka (Zalecki 1973, Vallašková 1964, Koday 1965), jeho hodnotová orientace a životní plán (Bubelíni 1981, Koščo 1962, 1971). Důležitý vliv je připisován rovněž věku, ve kterém je volba povolání realizována (Klímová 1975, Kruteckij 1975).

Posledně jmenovaný faktor je významný právě při výběru oboru vysokoškolského studia. Již ve čtrnácti letech lze nalézt první „krok“ volby. Žáci, ucházející se o studium na gymnáziu předpokládají, že po jeho absolvování budou pokračovat ve studiu na vysoké škole, avšak oborové zaměření není dosud vyhraněno. Střední odborné školy volí buď žáci, kteří s následným vysokoškolským studiem nepočítají, nebo jsou jejich zájmy a preference natolik konkretizovány, že budou pravděpodobně pokračovat ve studiu na tomtéž nebo podobném oboru. Přesto lze uvažovat o tom, že i v osmnácti letech řada žáků volí směr svého vysokoškolského studia způsobem negativního výběru a hlásí se ke studiu na fakultu, která „zbuďe“ po vyloučení ostatních.

Literární prameny upozorňují i na formativní vliv absolvované střední školy. Tento faktor nelze absolutizovat (uveďme např. uchazeče o studium psychologie, kteří se rekrutují často ze vzdálených oborů středoškolského studia).

K nejmocnějším činitelům, ovlivňujícím profesionální preferenci, patří bezesporu rodina. V první řadě ovlivňuje aspirace dítěte. Potomek vysokoškoláků považuje vysokoškolské studium za sociální „nutnost“ daleko častěji, než děti z jiných rodin (Freiová 1970/71, Klímová 1976). Dále se projevuje tzv. intergenerační kontinuita, nápadná zejména na lékařských fakultách. Tento jev (kdy děti volí povolání rodičů) není popisován u některých jiných směrů vysokoškolského studia. Freiová (1970/71) ji nenašla na pedagogických fakultách u dívek a na strojních fakultách u chlapců. K podobnému závěru dospěla též Klímová (1981), která zjistila, že děti vysokoškolsky vzdělaných rodičů se hlásí na pedagogické fakulty až po nepřijetí na jinou fakultu. Rodina působí též na informovanost žáků o jednotlivých oborech studia, podporuje a rozvíjí zájmy a dovednosti, korelující s určitým typem studia.

Úroveň prospěchu na střední škole je někdy rovněž jistým korektivem při výběru směru vysokoškolského studia. Žáci se slabším prospěchem se hlásí na méně atraktivní obory (i když ani toto není pravidlem), neboť tam vidí svoji větší šanci.

Konečně uveďme zájmy a záliby žáků, jako jedny z hlavních formativních činitelů. Lze rozlišovat jednak zájmy školní (preferované či odmítané předměty), jednak mimoškolní (umění, sport aj.).

Z dostupných prací, zabývajících se hlavními motivačními elementy volby vysokoškolského oboru vyplývá, že u aspirantů na vysokoškolské studium dominují potřeby osobnostní kultivace, rozvinutí a uplatnění individuálních schopností a zájmů, potřeba zajištění kvalifikovanosti pro výkon zaměstnaneckých rolí. Klímová (1979) zjistila, že pro studenty gymnázií jsou charakteristické vysoce pozitivní postoje k činnostem, vyžadujících tvůrčí iniciativu a individuální přístup k práci a negativní postoje k činnostem, vyžadujících fyzickou sílu, námahu a odolnost. Záliba v povolání, které by si studenti přáli v budoucnu vykonávat, byla rozhodujícím motivem volby u 75—86 procent studentů, dobré uplatnění vlastních schopností bylo druhým nejdůležitějším motivem této volby u 54—58 procent žáků.

Mládež, stojící před rozhodnutím, kterému oboru vysokoškolského studia dá přednost, nepřikládá velký význam materiálnímu profitování. Lze shrnout, že dominantním faktorem volby studia na vysoké škole je potřeba seberealizace, alespoň tak to vidí mládež v období rozhodování.

VLASTNÍ VÝZKUM

V exploračně pojatém výzkumu jsme se pokusili zjistit, které faktory ovlivňovaly volbu uchazečů o studium na třech oborech filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně ve školním roce 1985/1986.

METODA A MATERIÁL

Použili jsme dotazníku vlastní konstrukce, který kromě anamnestických údajů obsahoval 26 položek, zgrupovaných do tří oblastí:

1. otázky zjišťující motivy volby a možné vlivy
2. otázky, týkající se středoškolského studia
3. otázky orientované na zjišťování vědomostí a představ o zvoleném oboru.

Položky dotazníku byly většinou otevřené, což sice komplikovalo vyhodnocování, na druhé straně však minimalizovalo sugestivní ovlivnění odpovědí.

Dotazník byl korigován na základě výsledků předvýzkumu, který byl realizován v maturitních třídách jednoho brněnského gymnázia. Vlastní administrace dotazníku probíhala vždy na závěr přijímacích pohovorů. Jeho vyplnění bylo dobrovolné a anonymní. Během vyplňování dotazníku byl v místnosti přítomen experimentátor, který odpověděl na případné dotazy. Sejmutí dotazníku trvalo průměrně 20—25 minut.

Soubor tvořilo 113 osob, z nich se 39 hlásilo ke studiu odborné psychologie (v dalším bude tato skupina pro stručnost označována pouze Ps), 24 respondenti se ucházeli o studium psychologie a ruského jazyka (skupina R/Ps) a konečně ve třetí skupině bylo 50 jedinců, kteří chtěli studovat učitelskou kombinaci český jazyk — anglický jazyk (skupina Č/A).

Průměrný věk všech zkoumaných osob byl 19;3 roku, přičemž se jednotlivé podsoubory od sebe významně nelišily. Dále jsme se zaměřili na zkoumání rozdílů mezi jednotlivými skupinami v dalších charakteristikách, jako např. velikost bydliště, typ absolvované střední školy, předchozí zaměstnání resp. studium (nedokončené vysokoškolské nebo nástavbové po střední škole), úroveň vzdělání otce a matky a jejich profese, struktura vzdělání v rodině (oba nebo jeden rodič se vzděláním základním středoškolským nebo vysokoškolským).

Celkově lze charakterizovat jednotlivé podsoubory následovně:

Skupina Ps: je tvořena absolventy různorodých středních škol (celkem 7 typů středoškolského vzdělání), zatímco uchazeči z ostatních skupin jsou méně různorodí (celkem 3 typy středních škol). V této skupině bylo nejméně absolventů gymnázií (celkem 66%), kdežto v ostatních skupinách byl jejich počet vyšší (R/Ps 88 procent, Č/A 90 procent). Ve skupině Ps pozorujeme nepatrně nižší úroveň vzdělání rodiny. Osmnáct procent respondentů pochází z rodin, ve kterých mají oba rodiče pouze základní vzdělání, zatímco ve skupině R/Ps činí tento počet 8%, stejně jako ve skupině Č/A. Skupina Ps se dále lišila od ostatních podsouborů povoláním otců, kteří častěji pracují v technickém povolání (44% proti 24 procentům u druhých skupin).

Skupina R/Ps: je v ní nejvíce uchazečů z Brna (50%), kdežto u ostatních skupin je tento počet nižší (36% u Ps a 24% u Č/A). Tato skupina se v převážné většině položek neodlišovala od ostatních podsouborů.

Skupina Č/A: osoby z této skupiny se odlišují mj. tím, že 12 procent respondentů se rozhodlo po dřívějším neúspěšném pokusu o přijetí na vysokou školu studovat zvolený obor, avšak nikoliv na vysokoškolské úrovni. Navštěvovali většinou jazykové školy. Nacházíme zde nejvyšší úroveň vzdělání rodiny, zejména otců (z těch má 54% vysokoškolské vzdělání, zatímco u Ps 30% a R/Ps 33%). Pouze základní vzdělání získalo 12% otců oproti skupině Ps 28% a R/Ps 25%.

VÝSLEDKY

Jako hlavní *motivy volby oboru* uvádí skupina Ps zájem o psychiku druhých a o mezilidské vztahy, dále pak přání pomáhat lidem (celkem v 80 procentech). Ve skupině R/Ps preferuje psychologii jako studijní obor polovina kandidátů, ruštinu šestina uchazečů. Z *motivů studia* uvádějí nejčastěji zájem o psychiku druhých lidí a o mezilidské vztahy (20%), oblibu ruského jazyka na střední škole (25%), další motivy jsou zastoupeny v menší míře. Ve skupině Č/A stojí v popředí zájem o jazyky obecně (46%), o literaturu (30%), dále možnost dorozumět se a cestovat (30%), o anglický jazyk specificky (38%). U této kombinace je preferovaným oborem jednoznačně angličtina (58%) proti češtině (6%), třicetšest procent kandidátů se k této otázce nevyjádřilo.

Vzhledem k období, v němž se rozhodovali pro zvolený obor, se odlišuje skupina R/Ps tím, že se většina jejich členů rozhodla až v posledním ročníku střední školy. To může být výsledkem reorientace respondentů z pů-

voňní volby odborné psychologie. Celkově (polovina všech zkoumaných osob) volila obor studia v 1.—3. ročníku.

Nejvyšší počet osob, uvádějících vliv rodičů na zvolení oboru studia, je ve skupině C/A (22 %), u ostatních skupin je tento vliv minimální. U této skupiny C/A je rovněž nejvyšší spokojenost rodičů s provedenou volbou, nejméně spokojeni jsou rodiče ve skupině Ps, pravděpodobně si uvědomují (více než jejich děti) obtížnost přijetí.

Z ostatních *bulvarových faktorů* jsou ve všech skupinách uváděny knihy a časopisy, vliv příbuzných a přátel má nižší frekvenci. U skupiny C/A figuruje i *vliv učitelů*.

Zdroje informací o studiu jsou u skupin Ps a R/Ps rovnoměrně rozloženy mezi četbu knih a časopisů, informace z hromadných sdělovacích prostředků a poznatky získané z psychologických kroužků či od některých psychologů nebo studentů psychologie. Uchazeči o studium C/A uvádějí jako nejčastější informační zdroje absolventy nebo studenty oboru.

Sedmdesát procent osob ze skupiny C/A má jasnou představu o zvoleném oboru, kdežto uchazeči o studium psychologie (v obou relevantních podsouborech) jen v polovině dotázaných. To souvisí s tím, nakolik se setkali se zvoleným oborem na střední škole. V nevýhodě byli uchazeči o studium psychologie, která se jako předmět vyučuje jen na několika typech škol.

Rozdíly mezi podsoubory jsou patrné i ve formách, kterými kandidáti projevovali svůj zájem o obor na střední škole. Skupina Ps udává účast v SOČ (15 %), četbu psychologické literatury (30 %), další formy jsou zanedbatelné. Uchazeči o studium ruštiny a psychologie uvádí SOČ v 20 procentech, četbu psychologické literatury v 16 % a také práci s pionýry (18 %). Poměrně značná část dvou podsouborů s psychologií reuvádí žádné konkrétní projevy zájmu o obor (42 % u Ps a dokonce 54 % u R/Ps). Tedy zhruba dvě třetiny respondentů neprojevovale zájem o psychologii na střední škole. Naopak 70 procent uchazečů o studium C/A uvádí zájem o angličtinu resp. o češtinu (literatura, divadlo, film, soutěže v českém či anglickém jazyce aj.).

Dále jsme se zaměřili na zjištění preferovaných a odmítaných vyučovacích předmětů na střední škole. Ps preferují český jazyk a biologii (mj. předměty, z nichž se píše písemky a přijímacích pohovorů), u R/Ps je to ruský jazyk a biologie, následuje čeština a další jazyky. Kandidáti studia C/A preferují angličtinu (v 80 %), dále následuje čeština (65 %), další předměty jsou ve velkém odstupu. Neoblíbené předměty jsou totožné u všech tří skupin, a to fyzika, matematika, chemie.

Ze zájmů a zálib stojí u všech tří skupin na prvních místech sport a tanec, dále literatura a hudba. Přčtená literatura z daného oboru: více než čtvrtina ze skupiny Ps a více než třetina podsouboru R/Ps nečetli ani jeden titul z psychologie, třetina kandidátů ze skupiny C/A uvádí četbu v angličtině.

Zkoumané osoby měly odhadnout výši zájmu jiných maturantů o jejich zvolený obor. Ve všech skupinách jsme zjistili podcenění zájmu o obor, tzn., že se k přijetí hlásilo více uchazečů, než bylo odhadováno.

Respondenti se v dotazníku vyjadřovali též k vlastnostem, které by měl mít uchazeč o obor. Skupina Ps uváděla vlastnosti důležité pro vykonávání

profese psychologa (klid, zájem o obor, vyrovnanost, vnímavost, zájem o lidi), skupina R/Ps považuje za relevantní vlastnosti dobrého učitele (zájem o obor, vůle, houževnatost, cílevědomost, porozumění, trpělivost), kdežto skupina Č/A vlastnosti, charakterizující spíše dobrého studenta (zájem o obor, znalosti, studijní schopnosti, pracovitost, snaživost, houževnatost). Na otázku, zda se domnívají, že sami tyto vlastnosti mají, odpovídají nejpozitivnější uchazeči Ps, nejméně často skupina Č/A.

O *předmětu budoucího studia* mají jedinci ze skupin Ps a R/Ps méně adekvátní představy (často zúžené vlivem náhodné četby či jiných informací) než uchazeči o Č/A. O *možnostech uplatnění* po dokončení eventuálního studia mají všechny zkoumané osoby v podstatě stejné představy, a to že hledání místa bude spojeno s jistými obtížemi. Konkretizaci představ o uplatnění v praxi udávají jednotlivé skupiny následovně:

Ps — poradny 71 0/0, podniky 61 0/0, nemocnice 48 0/0, školy a jiná výchovná zařízení 23 0/0, výzkum 20 0/0 atd.

R/Ps — školy a výchovná zařízení 91 0/0, poradny 50 0/0

Č/A — školství 90 0/0, překladatelství, tlumočnictví 62 0/0, věda 10 0/0.

Na otázku, zda jsou *přitahováni více možnostmi studovat zvolený obor nebo možnostmi pracovat ve zvoleném povolání*, odpovídají skupiny Ps a R/Ps shodně, že obě eventualities jsou pro ně stejně přitažlivé, uchazeči o studium Č/A udávají dvojnásobně větší přitažlivost studia než profese.

Nakonec jsme se dotazovali, zda se kandidáti domnívají, že mohou či chtějí *využít poznatků, získaných studiem, v osobním životě*. Kladně odpovídají všechny pokusné osoby, nejčastěji respondenti ze skupiny Č/A, nejméně často skupina Ps. Posledně jmenovaní by chtěli využívat získaných poznatků v oblasti svých vztahů k druhým lidem, ke zdokonalování vlastní osobnosti, ve vlastní rodině či ve vztahu k partnerovi, resp. při výchově dětí. Aspiranti studia R/Ps chtějí budoucích poznatků využít ke zdokonalování vlastní osobnosti, ve svých vztazích k jiným lidem a v rodinném životě. Odpovědi skupiny Č/A jsou orientovány k oblasti cestování, dorozumívání se s cizinci, při četbě v originále atd.

DISKUSE A ZÁVĚRY

Všichni uchazeči o sledované tři obory studia jsou výrazně humanitně zaměřeni. Pro konkrétní obor se rozhodují v prvním až třetím ročníku, často však až v posledním roce studia, resp. se reorientují v nástavbovém studiu či v zaměstnání. Jednotlivé skupiny vykazují kromě podobností i některé difference, kterých si všimneme.

Skupina Ps: z motivů o studium dominuje zájem o psychiku druhých lidí o mezilidské vztahy, snaha pomáhat druhým lidem. Studium oboru chtějí získat teoretické poznatky k uspokojování těchto potřeb. Tato zjištění korespondují s výsledky Chalupy (1982), který našel u uchazečů o studium psychologie kognitivní a altruistické zaměření (k podobným závěrům dospěla také Kolaříková 1974). Jeho další zjištění o konkrétně praktickém obsahu představ o práci psychologa jsme neprokázali. Naši respondenti měli mlhavější představy. Domníváme se, že je rozdíl v informova-

nosti o oboru, a to v neprospěch současnosti, neboť Chalupa sbíral data v roce 1971, kdežto náš soubor byl explorován o 14 let později.

Dvě třetiny uchazečů se nesetkaly s psychologii ve výuce na střední škole, informace získávaly většinou z knih, časopisů, filmů apod. Zarážející je vysoké procento uchazečů, kteří nepřečetli ani jednu odbornou či populární publikaci z oboru.

Skupina R/Ps: je nejméně homogenní. Jedna část respondentů se na tento obor reorientovala z původně zamýšleného studia odborné psychologie. Důvodem této reorientace je většinou představa větší pravděpodobnosti přijetí. Druhá podskupina volila obor s preferencí ruského jazyka a kombinace s psychologii byla pro ně nejpřitažlivější. Uchazeči si současně uvědomují, že si volbou této studijní kombinace volí učitelské povolání.

Respondenti R/Ps mají některé společné charakteristiky s předchozí skupinou Ps, jako např. zájem o druhé lidi a potřebu jim pomáhat, zájem o biologii na střední škole, pozdější dobu v níž se rozhodli pro obor studia. Na rozdíl od Ps pozorujeme zájem o práci s mládeží a o učitelské povolání, hlubší zájmy o studium jazyků a výraznou zálibu v četbě krásné literatury.

Skupina Č/A: je motivována především zájmem o jazyky obecně a speciálně o angličtinu. Tito respondenti byli pro studium nejčastěji ovlivněni rodiči a volba oboru byla provedena dříve než v ostatních skupinách. Nejsou motivováni možností učitelského povolání, které nezřídka ani nechtějí vykonávat. Jejich zájem o angličtinu je spíše instrumentální než cílový. U této skupiny pozorujeme nejvyšší informovanost o oboru a rovněž i vliv učitelů, který formuje zájem respondentů o studium anglického jazyka.

Výsledky dotazníkového šetření nás vedou k závěru, že při rozhodování o volbě vysokoškolského oboru hrají značnou roli informace o jednotlivých druzích studia, které formují představy středoškoláků o volené profesi. Značné rozdíly v konkrétnosti představ o studiu a možném uplatnění jsou dány v našich podsouborech faktem přítomnosti či absence výuky daného předmětu na střední škole.

Byly naznačeny i jisté osobnostní rozdíly mezi skupinami. Kandidáti studia psychologie jsou orientováni převážně na mezilidské vztahy, jejich chápání a ovlivňování, ale jejich zájem o obor není konkretizován četbou odborné či popularizující literatury. Uchazeči o studium jazyků (anglického zejména) jsou hlouběji orientováni na poznávání a ovládnutí jazyka a literatury, mají tedy konkrétnější studijní zaměření.

LITERATURA

- Bubelíni, J.: Psychológia profesionálneho vývinu mládeže. SPN, Bratislava 1981.
- Bubelíni, J.: Štrnásťroční v spoločnosti. Smena, Bratislava 1983.
- Demčák, M.: K otázkám voľby povolania. Soc. čas., 19, 1983, 422—435.
- Freitová, E.: Niektoré aspekty vstupu na vysokou školu. Vysoká škola, 19, 1970/71, 24—234, 279—287.
- Chalupa, B.: Zaměření činnosti, hodnot a profesionálních zájmů uchazečů o studium psychologie. Sborník prací FF BU, XXXI, I 17, 25—35, Brno 1982.
- Jirková, M.: K problematice procesu voľby povolání v socialistické společnosti. In: XI. světový filozofický kongres, SPN, Praha 1983, 357—362.
- Klímová, M.: Proces voľby dalšího studia a povolání u studentů gymnázia. In: Sborník vědeckých prací Ústavu sociálního výzkumu mládeže a výchovného poradenství na PdF UK, VI, UK Praha 1974, 7—86.
- Klímová, M.: Profesionální vývoj člověka a problematika profesionální orientace vysokoškolské mládeže. Výchovný poradce, 12, 1975, 2:11—23.
- Klímová, M.: Voľba studia učitelství na pedagogických fakultách v ČSR. UK, Praha 1976.
- Klímová, M.: K aktuálním otázkám orientace mládeže k voľbě vysokoškolského studia a profesionální orientace vysokoškolského studia a profesionální orientace vysokoškolské mládeže. Výchovný poradce, 16, 1979, 1:2—28.
- Klímová, M.: Charakteristika osobnosti studentů pedagogické fakulty UK a aktuální otázky orientace mládeže k voľbě studia učitelství. Výchovný poradce, 18, 1981, 3:1—31.
- Koday, J.: Úvahy k otázce voľby povolania. In: Sborník pedag. fakulty v Banskej Bystrici. SPN, Bratislava 1965, 93—100.
- Kolaříková, O.: Studijně profesionální orientovanost a diferenciacie zájmových preferencí vysokoškoláků. Psych. laboratoř ČSAV, Brno 1974.
- Kostolanský, R.: Psychodiagnostika v profesionálnom poradenstve. Učiteľské noviny, 25, 1975, 3:31—32.
- Koščo, J.: Úlohy a problémy profesionálnej orientácie v socialistickej spoločnosti a v škole. In: Koščo, J. a kol.: Výchova žiakov k povolaniu. SPN, Bratislava 1962, 9—33.
- Koščo, J.: Psychologické poradenstvo v školnom a profesionálnom vývine. SPN, Bratislava 1971.
- Kruteckij, V. A.: Základy pedagogické psychologie. SPN, Praha 1975.
- Rókusfalvy, P.: Psychologické podmienky účinné prípravy pro voľbu povolání. Vých. poradce, 4, 1967, 1:56—60.
- Šulc, L.: K metodice výchovné práce se žáky při jejich přípravě na budoucí povolání. In: Blaškovič, O. a kol.: Problémy výchovy mládeže k voľbe povolania. SPN, Bratislava 1964, 124—160.
- Vallašková, M.: Záujmy a voľba povolania. In: Blaškovič, O. a kol.: Problémy výchovy mládeže k voľbe povolania. SPN Bratislava 1964, 178—193.
- Večerková, D.: Niektoré aspekty voľby povolání. Mln. práce a soc. věci, Praha 1980.
- Zalecki, W.: Od čeho závisí správná voľba povolania? In: Profesionálna orientácia v socialistických krajinách. Ústav školských informácií, Bratislava 1973, 83—87.

ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ВЫБОР СПЕЦИАЛЬНОСТИ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗАХ

Обзорное исследование было намерено на установление факторов, влияющих на выбор изучения психологии (39 испытуемых), русского языка и психологии (24 испытуемых) и чешского языка и английского языка (50 испытуемых) на философском факультете в Брно в 1985/86 учебном году. Анкетное исследование пришло к следующим главным заключениям:

При решении, касающегося выбора обучения в вузах, играют значительную роль профессиональные информации, формирующие представления учеников средних школ об обучении и о возможности найти себе применение. Наличие или отсутствие преподавания данного предмета в средней школе имеет важное значение. На различия в профессиональных интересах оказывают влияние и личностные различия отдельных интересующихся обучением.

DIE WAHL DES HOCHSCHULSTUDIUMFACHES BEEINFLUSSENDE FAKTOREN

Die Explorationsforschung wurde auf die Ermittlung der die Wahl des Studiums der Psychologie (39 Pers.), der russischen Sprache und Psychologie (24 Pers.) und der tschechischen Sprache und englischen Sprache (50 Pers.) im Schuljahr 1985/86 an der philosophischen Fakultät in Brno beeinflussenden Faktoren orientiert. Die Fragebogenuntersuchung gelangte zu diesen Hauptschlussfolgerungen:

Bei der Entscheidung über die Wahl des Hochschulstudiums spielen die Hauptrolle professionelle Informationen, die die Vorstellungen der Mittelschüler vom dem Studium und der möglichen Betätigung bilden. Die An- oder Abwesenheit des Unterrichts des gegebenen Faches an der Mittelschule hat eine erhebliche Bedeutung. Die Unterschiede in den professionellen Interessen werden auch durch individuelle Differenzen der einzelnen Kandidaten des Studiums beeinflusst.

